

65. Hava Ambulansı Operasyonları Yönetimi

Tanımlar

Helikopter Ambulans: Helikopter ambulans modern sağlık bakımının ayrılmaz bir parçasıdır. Hastaların daha yüksek düzeyde bir bakım merkezine taşınmasını kolaylaştırabilir, yaralıların kötü arazi şartlarından çıkarabilir ve travma merkezine hızlı bir şekilde ulaşmasını sağlar. Uzak ve dağlık bölgelerde meydana gelen yaralanmalarda, helikopter ambulans aktivasyonu hastaya sunulması neredeyse imkânsız olan ileri travma yaşam desteği sağlamayı kolaylaştırabilir. Türkiye’de ilk başta Ankara, İstanbul, İzmir ve Erzurum illerinde 4 helikopter ile başlayan helikopter ambulans sayısı, Eylül 2009 tarihinde 17’ye çıkartılmıştır. Ankara ve İstanbul’da ikişer tane, Antalya, Diyarbakır, Erzurum, İzmir, Adana, Sivas, Bursa, Trabzon, Afyonkarahisar, Çanakkale, Kayseri, Konya, Samsun, Malatya ve Van illerinde birer tane helikopter ambulans bulunmaktadır. Helikopter ambulansların çalışma süresi gün doğumu ve gün batımı arasındadır.

Sağlık Bakanlığı Hava Operasyon Merkezi: Ankara’da 2014 yılında kurulan, uçak ambulansların sevk ve idaresini yapmak ve helikopter ambulansların sorumlu oldukları bölge dışı görevlendirmelerini yapma yetkisi bulunan merkezdir.

Amaç

Olay yerinden veya kara ambulansından alınan hasta/yaralının güvenli bir şekilde hastaneye/kara ambulansına teslim ederek hastanın tıbbi tedaviyi almasını hızlandırmaktır.

Uygulama Basamakları

- ✓ Helikopter ambulansın sorumluluk alanı içinde görevlendirme yetkisi Komuta Kontrol Merkezi’nindir (KKM). Sorumluluk alanı dışındaki (il dışı görevlendirmeler) görev emirleri hava ambulans operasyon merkezi tarafından verilir. Helikopter ambulans kara ambulansı ile entegre bir şekilde çalışır.
- ✓ KKM’ye vatandaşlardan, sağlık kurum ve kuruluşlarından, diğer illerin KKM’lerinden, diğer kamu kurum ve kuruluşlarından acil durum çağrısı geldiğinde, KKM danışman hekimi acil durumun helikopter ambulans hizmeti gerektirip gerektirmediğini değerlendirir.
- ✓ KKM’deki danışman hekim, helikopter ambulans görevlendirilmesine karar verirse derhal helikopter ambulans ekibine başvuru çağrısındaki mevcut bilgilerle görev verilebilir bilgisini verir ve 112 İl Ambulans Servisi Başhekiminin onayına sunar. Başhekimden onayı alan danışman hekim daha sonra helikopter ambulans ekibini müdahale edin şeklinde resmen görevlendirir.
- ✓ Uçuş talebinin alınmasının ardından, sorumlu pilot tarafından kalkış yeri, yol boyu ve iniş yerinin en son geçerli meteorolojik şartları değerlendirilerek uçuş görevinin yapılıp yapılamayacağı kararı verilir. Görevin yapılabileceği kararı verilmesi durumunda, helikopter personeli en geç 7 dakika içerisinde kalkış yapacak şekilde uçuş hazırlığına başlayacaktır. Görev yapılamayacağına dair bir karar alınması durumunda 112 KKM’ye ve Uçuş İşletme Müdürlüğü’ne bildirilmesi gerekmektedir.
- ✓ KKM’deki danışman hekim, sorumluluk sahası dışına helikopter ambulansı ile nakle karar verirse, hava ambulans operasyon merkezine onay için başvurur. Onayın ardından görevlendirilen helikopter ambulans, uygun heliporta yönlendirilir. KKM hastanın sevk edildiği hastanenin acil servisini olay hakkında bilgilendirir. Hastanın tedavi göreceği sağlık kuruluşunda uygun heliport yoksa buraya en

yakın iniş kalkış bölgesi tespit edilip helikopter ekibine bilgi verir. KKM, bu bölgeden hastayı teslim alıp hastaneye nakil etmesi için kara ambulansını da görevlendirir. ✓ Helikopter ambulans görevlendirilmesi yapıldığında, KKM helikopter ambulans ekibine, hasta/yaralı sayısı ve tıbbi durumları, özel bir tıbbi cihaz veya ekipmana ihtiyaç duyulma durumu (küböz vb), helikopter için iniş bölgesinin yeri, helikopter için iniş bölgesindeki hava durumu, helikopter için iniş bölgesi civarındaki muhtemel tehlikeler (elektrik telleri, sık ağaçlar, antenler vb), irtibat telefon numaraları ve varsa telsiz frekansı verilmelidir.	
Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	
✓ Hasta/yaralının durumu helikopter ambulansına bindirilmeden önce stabilize edilmeli ve sedyeye alınarak emniyet kemerleri takılmalıdır. ✓ Hasta/yaralı helikoptere mümkün olduğunca rotor palleri (helikopterin dönen kanatları) durduktan sonra helikopterin içine alınır. ✓ Acil ve zorunlu hallerde paller dönerken hasta/yaralı bindirilme durumu olursa, pilotun bilgisi ve onayı olmalıdır. Ana rotor ve kuyruk rotor pallerine dikkat edilerek yapılmalıdır. ✓ Hasta/yaralı kabindeyken her zaman sedyede yatar ve emniyet kemerleri takılır. ✓ Nakil sırasında gerekliyse tıbbî müdahale devam ettirilir. ✓ Hasta/yaralının ihtiyaç duyduğu temel ve ileri yaşam desteği sağlık personeli tarafından helikopterde bulunan tıbbi donanım kullanılarak uygulanır. ✓ Zorunlu durumlar haricinde helikopter ambulansa refakatçi alınmaz. ✓ Hasta/yaralı helikopterden rotor palleri durduktan sonra indirilir. Gerekirse etraftaki diğer sağlık personelinde de yararlanılır.	
Kullanılan Araç ve Gereçler	
✓ Helikopter ambulansda bulunan tıbbi cihaz, araç ve gereçler (ana sedye, vakum sedye, kaşık sedye, monitörlü defibrilatör, oksijen sistemi, tıbbi aspiratör sistemi, sağlık personeli koltuğu, puls oksimetre, volüm ayarlı infüzyon veya enjektör pompası, boyunluk seti, asgari 6 değişik parçalı şişme atel seti, reanimasyon çantası, traksiyon atel seti, transport ventilatör cihazı, IV sıvı şişe / torba askıları, diagnostik set, cenaze torbası, yanık seti, oksijen maskesi ve nazal kateterleri, aspirasyon kateterleri, muhtelif boyda foley sonda ve idrar torbası, muhtelif ölçüde enjektör, serum seti ve kelepçe set, portatif tansiyon aleti, acil doğum seti, canlandırma ünitesi, magil forsepsi, diagnostik ışık kalemi, sargı materyali, vakum atel seti, ked kurtarma yeleği, transport küvöz sistemi ve temel tıbbi ve yedek malzemeler) ✓ Hasta kayıt formu.	
İşin Riskleri	
Helikopter Ambulans Kaynaklı Riskler	Çalışanda Oluşabilecek Riskler
✓ Uçuş öncesinde veya uçuş sırasında helikopter de arıza meydana gelmesi.	✓ İğne batması sonucu veya solunum yoluyla bulaşıcı hastalıkların yayılması, ✓ Helikopterin motorunun gürültüsü sonucu işitme kaybı.